

ZARZĄDZENIE NR^f.....
GENERALNEGO DYREKTORA DRÓG KRAJOWYCH I AUTOSTRAD
z dnia 23/03/..... 2009 roku

w sprawie badań archeologicznych
w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad

Na podstawie § 4 ust. 2 pkt 1 załącznika nr 1 do Zarządzenia Nr 16 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 16 czerwca 2008 roku w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w związku z art. 31 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (DZ. U. nr 162, poz. 1568 ze zmianami) zarządza się, co następuje:

§ 1

Wprowadza się do stosowania opracowania:

- 1) „Wytyczne dotyczące badań archeologicznych w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad”, stanowiące załącznik nr 1 do niniejszego Zarządzenia;
- 2) „Archeologiczne badania ratownicze – normatywy szacowania pracochłonności ratowniczych badań wykopaliskowych i opracowań”, stanowiące załącznik nr 2 do niniejszego Zarządzenia;
- 3) „Inwestorskie odbiory archeologicznych badań wykopaliskowych – standaryzacja procedur i dokumentacji odbioru badań wykopaliskowych”, stanowiące załącznik nr 3 do niniejszego Zarządzenia.

§ 2

Do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie niniejszego Zarządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe w zakresie zatwierdzonym zgodnie z § 2 Zarządzenia nr 54 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 10 października 2008 r. w sprawie podziału zadań, w zakresie przygotowania i realizacji inwestycji w ramach Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

§ 3

Traci moc Zarządzenie Nr 17 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 5 maja 2006 r. w sprawie zlecenia i realizacji prac archeologicznych w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad zmienione Zarządzeniem Nr 14 z dnia 21 marca 2007 r.

§ 4

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Wydział Archeologii

Dariusz Sikorski
Dariusz Sikorski
NACZELNIK

Wydział Archeologii

Marcin Budzisz
Marcin Budzisz
Specjalista

Włodzisław Pruszyński
Naczelnik Wydziału Legislacji

Zbigniew Miłek
mgr Zbigniew Miłek
DEPARTAMENT ŚRODOWISKA

Piotr Ochnio
wz. Piotr Ochnio
Z-ca Dyrektora

p.o. GENERALNY DYREKTOR
DRÓG KRAJOWYCH I AUTOSTRAD

Lech Witecki
Lech Witecki

Departament Środowiska

Paweł Mickiewicz
Paweł Mickiewicz
DYREKTOR

Załączniki do Zarządzenia Nr ²...

Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad

z dnia 23.03.2009

Załącznik 1

Wytyczne dotyczące badań archeologicznych
w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad

**Wytyczne dotyczące badań archeologicznych
w Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad**

I. Zasady ogólne:

1. Zadania z zakresu badań archeologicznych w GDDKiA realizują Oddziały GDDKiA przy współpracy Departamentu Środowiska w centrali GDDKiA oraz Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków (zwanym dalej KOBiDZ).
2. W zakresie prowadzonych przez Oddziały GDDKiA badań archeologicznych Departament Środowiska GDDKiA wykonuje następujące czynności pomocnicze:
 - 1) na wniosek Dyrektora Oddziału opiniuje zakres i pracochłonność badań archeologicznych;
 - 2) gromadzi informacje na temat planowanych oraz realizowanych przez Oddziały badań archeologicznych;
 - 3) deleguje do Oddziałów obserwatorów, którzy uczestniczą w całym procesie realizowanych badań archeologicznych;
 - 4) na wniosek Dyrektora Oddziału udziela opinii merytorycznych w zakresie prowadzonych przez Oddziały badań archeologicznych.
3. Zakres zadań KOBiDZ określa szczegółowo odrębne porozumienie pomiędzy GDDKiA a KOBiDZ.

II. Rodzaje badań archeologicznych realizowanych przez GDDKiA:

1. Badania archeologiczne realizowane przez GDDKiA mają charakter ratowniczy. Należą do nich badania rozpoznawcze (powierzchniowe lub sondażowe), badania wykopaliskowe oraz nadzór archeologiczny.
2. Badania rozpoznawcze mogą być szacowane i rozliczane systemem ryczałtowym lub w zależności od rzeczywistego wykonania prac badawczych (długości badanego odcinka i wykonanych sondaży w liniach rozgraniczenia inwestycji).
3. Badania wykopaliskowe powinny być szacowane i rozliczane wynikowym systemem „modyfikatorowym”, na zasadach określonych w załączniku nr 2 do przedmiotowego Zarządzenia.
4. Nadzór archeologiczny może być rozliczany systemem ryczałtowym.

II a. Badania rozpoznawcze.

W przypadku archeologicznych badań rozpoznawczych (powierzchniowych lub sondażowych) specyfikacja istotnych warunków zamówienia powinna zawierać w szczególności¹:

¹ W przypadku zamówień wyłączonych spod stosowania przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych odpowiednie zastosowanie ma Zarządzenie nr 79 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 16

- 1) mapę w skali 1:5 000 przedstawiającą inwestycję drogową wraz z liniami rozgraniczającymi, a w przypadku zlecenia badań sondażowych również z wykazem stanowisk rozpoznanych metodą powierzchniową;
- 2) ewentualne zalecenia właściwego terytorialnie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- 3) szacowany zakres badań.

II b. Badania wykopaliskowe.

W przypadku archeologicznych badań wykopaliskowych specyfikacja istotnych warunków zamówienia powinna zawierać w szczególności¹:

- 1) mapę w skali 1:5 000 przedstawiającą inwestycję drogową wraz z liniami rozgraniczającymi oraz stanowiskami archeologicznymi znajdującymi się w pobliżu tej inwestycji i bezpośrednio z nią kolidującymi z zaznaczoną strefą kolizji;
- 2) tabelaryczne zestawienie stanowisk archeologicznych przeznaczonych do badań z podaniem lokalizacji administracyjnej, lokalizacji wg AZP, specyfiki kulturowej, powierzchni kolidującej z inwestycją, modyfikatorów, szacowanej ilości jednostek normatywnych w rozbiciu na prace terenowe i opracowanie wyników badań;
- 3) komplet *Kart Ewidencji Stanowiska Archeologicznego* dla stanowisk przeznaczonych do badań;
- 4) ewentualne zalecenia właściwego terytorialnie wojewódzkiego konserwatora zabytków.

II c. Nadzór archeologiczny.

W przypadku nadzorów archeologicznych specyfikacja istotnych warunków zamówienia powinna zawierać w szczególności¹:

- 1) mapę w skali 1:5 000 przedstawiającą inwestycję drogową wraz z liniami rozgraniczającymi oraz stanowiskami archeologicznymi znajdującymi się w pobliżu tej inwestycji i bezpośrednio z nią kolidującymi z zaznaczoną strefą kolizji;
- 2) ewentualne zalecenia właściwego terytorialnie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- 3) wykaz stanowisk archeologicznych rozpoznanych w trakcie badań rozpoznawczych i skierowanych do nadzoru.

III. Wymogi dla Wykonawców:

III a. O udzielenie zamówienia na wykonanie badań rozpoznawczych (powierzchniowych lub sondażowych) oraz nadzorów archeologicznych mogą ubiegać się wykonawcy, którzy m.in.:

¹grudnia 2008 r. w sprawie realizacji zamówień publicznych wyłączonych spod stosowania przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad.

- 1) posiadają doświadczenie w realizacji badań o charakterze wymaganym w zamówieniu lub badań wykopaliskowych;
- 2) wskażą kandydata na kierownika badań posiadającego uprawnienia zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2004 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych* (Dz.U. Nr 150 poz. 1579) do prowadzenia badań z wyszczególnieniem zrealizowanych prac badawczych w badaniach o wymaganym charakterze lub w badaniach wykopaliskowych.

III b. O udzielenie zamówienia na wykonanie badań wykopaliskowych mogą ubiegać się wykonawcy, którzy m.in.:

- 1) wykażą doświadczenie w realizacji badań wykopaliskowych o wielkości zadania porównywalnej do przedmiotu zamówienia;
- 2) podadzą listę imienną kierowników badań posiadających uprawnienia zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2004 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych* (Dz.U. Nr 150 poz. 1579) do prowadzenia tych badań z wyszczególnieniem zrealizowanych prac badawczych o wymaganym charakterze.

Archeologiczne badania ratownicze – normatywy szacowania
pracochłonności ratowniczych badań wykopaliskowych i
opracowań

ARCHEOLOGICZNE BADANIA RATOWNICZE
*normatywy szacowania pracochłonności ratowniczych badań
wykopaliskowych i opracowań*

I. PRACE TERENOWE

I.1. ZAKRES PRAC REALIZOWANYCH PRZEZ WYKONAWCĘ¹:

- 1) plan warstwiczny;
- 2) eksploracja obiektów i nawarstwień archeologicznych;
- 3) pełna dokumentacja opisowa, rysunkowa i fotograficzna obiektów i nawarstwień archeologicznych;
- 4) wstępna konserwacja i inwentaryzacja materiałów ruchomych;
- 5) sprawozdanie z badań zawierające następujące elementy:
 - a) kopia inwentarzy zabytków, próbek, planów i fotografii,
 - b) informacje ogólne o stanowisku (dane 'metrykalne' stanowiska [w tym obszar AZP i związana z tym numeracja oraz współrzędne], kiedy odkryte, dane o stanowisku przed podjęciem wykopaliisk, skład zespołu badawczego, termin badań, zastosowane metody, położenie stanowiska, zbadana powierzchnia, stratygrafia pionowa i stan zachowania, ilość i rodzaj obiektów, ich chronologia, ogólna ilość materiałów ruchomych w podziale na podstawowe kategorie),
 - c) charakterystyka kolejnych faz zasiedlenia (ilość i rodzaj obiektów, charakterystyka najważniejszych wraz z odniesieniami do ich fotografii),
 - d) wnioski konserwatorskie,
 - e) tabele:
 - tab. 1. ogólna charakterystyka funkcji zbadanych obiektów w rozbiciu na fazy zasiedlenia,
 - tab. 2. charakterystyka form i rozmiarów obiektów nieruchomych,
 - tab. 3. wykaz zawartości obiektów,
 - f) ryciny:

	ryc. 1.	mapa lokalizacji stanowiska w skali 1:5 000, z zaznaczonym zasięgiem stanowiska,
	ryc. 2.	plan warstwiczny stanowiska z zaznaczonymi liniami rozgraniczenia inwestycji oraz siatką wykopów zgodnie z zastosowanym podziałem (np.: hektary, odcinki) i numeracją,
	ryc. 3.	rozplanowanie obiektów na tle siatki arowej (lub jej ekwiwalentu) z oznaczeniem ich numerów, chronologii i funkcji (tylko w przypadkach szczególnych - np. groby) - plan w skali 1:200 (zarys wszystkich obiektów przedstawiony realistycznie), wykonany w częściach odpowiednio do zastosowanego podziału na hektary, odcinki itp.

¹ O ile inaczej nie rozstrzyga decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

	ryc. 4.	fotografie wybranych obiektów (ilustrujące nie mniej niż 5% zarejestrowanych obiektów)
--	---------	--

I.2. OSZACOWANIE PRACOCHOŁONNOŚCI NORMATYWNEJ PRAC TERENOWYCH DLA POŁA BADAŃ O POWIERZCHNI I ARA:

Pracochłonność standardowego 1 ara pola badań wynosi 146 godzin normatywnych. Ara standardowy jest charakteryzowany przez modyfikatory A-F (wg poniższego wykazu) o wartości 1,0.

Gdy na podstawie wyników badań wykopaliskowych stwierdza się odmienne parametry niż właściwe dla ara standardowego, uzasadniona jest korekta podstawowej pracochłonności normatywnej. Korekta ta dokonywana jest poprzez zastosowanie współczynników modyfikujących (modyfikatory), przez które mnoży się (w ciągu iloczynowym) pracochłonność podstawową.

I.3. MODYFIKATORY OSZACOWANIA ARA STANDARDOWEGO

Modyfikator A. Funkcja stanowiska

A0	osada lub cmentarzysko ciałopalne	1,0
A1	współwystępowanie osady i cmentarzyska ciałopalnego	1,1
A2	cmentarzysko szkieletowe lub birytualne, współwystępowanie osady i cmentarzyska szkieletowego lub birytualnego	1,2
A3	<i>stanowisko szczególne</i> ²	1,3 - 2,5

Modyfikator B. Fazy użytkowania³

B1	jedna faza użytkowania	1,0
B2	dwie fazy użytkowania	1,1
B3	trzy fazy użytkowania	1,2
B4	cztery fazy użytkowania	1,3
B5	powyżej czterech faz użytkowania	1,4

²Stanowisko wymagające szczególnych nakładów pracy w związku z wyjątkowymi cechami lub walorami (np. kopalnia krzemienia, krzemienica). Kwalifikacja do tej kategorii i ustalenie wartości współczynnika (w przedziale od 1,3 do 2,5) wymaga odrębnego protokołu uzgodnień podpisanego na wniosek Wykonawcy przez Inwestora po zapoznaniu się z opinią WKZ.

³Ilość faz jest ustalana realistycznie dla każdego ara rozpatrywanego w danym odbiorze osobno. Podział na fazy odnosi się do występowania na danym arze obiektów nieruchomych, które można przypisać odrębnym jednostkom kulturowym na podstawie występującego w nich materiału zabytkowego.

Modyfikator C. Ilość obiektów na 1 arze⁴

Cx	brak obiektów	0,25
C0	0,2 - 3,9 obiektów	1,0
C1	4,0 - 8,9 obiektów	1,2
C2	9,0 - 16 obiektów	1,4
C3	powyżej 16 obiektów	1,6
Cw	Warstwa akumulacyjna (E) bez współwystępowania z obiektami (C)	1,0

zastosowanie tego modyfikatora wymaga następującej kategoryzacji obiektów:

1.	obiekty bardzo małe (obiekty o średnicy do 0,7 m = powierzchnia w przekroju poziomym do 0,4 m kw)	= 0,2 „obektu”
2.	obiekty małe (obiekty o średnicy 0,71 - 2,5 m = powierzchnia w przekroju poziomym poniżej 5 m kw)	= 1 „obekt” ⁵
3.	obiekty duże (obiekty o średnicy 2,51 - 5,0 m = powierzchnia w przekroju poziomym do 20 m kw),	= 4 „obiekty”
4.	obiekty bardzo duże - (obiekty o średnicy > 5,1 m = powierzchnia w przekroju poziomym > 20 m kw.; nie dotyczy domów słupowych),	= 9 „obektów” ⁶

Modyfikator D. Średnia głębokość obiektów na 1 arze⁷

D0	do 80 cm	1,0
D1	do 140 cm	1,2
D2	do 200 cm	1,4

⁴Obiekt, który w przedstawionej kategoryzacji ma wartość od 0,2 do 1 ‘obektu’ w rozliczeniu musi być przypisany przez Wykonawcę do jednego ara nawet jeśli fizycznie jest zlokalizowany na pograniczu 2 lub więcej arów. Obiekty większe zlokalizowane na pograniczu arów powinny być ‘rozdzielone’ przez Wykonawcę proporcjonalnie między ary zgodnie ze swoją wartością (np.: obiekt o wartości ‘9’ może być rozdzielony między ary w proporcji 4/5; 3/6; 3/3/3).

⁵Do tej kategorii zalicza się też groby ciałopalne o średnicy mniejszej niż 0,7 m.

⁶W przypadku bardzo dużych obiektów podłużnych (np. rowów, wałów), które przechodzą przez co najmniej cztery ary, stosuje się zasadę zwielokrotnienia obliczeniowej wartości obiektu. Wartość obliczeniową tego typu obiektów ustala się oddzielnie dla części obiektu zalegającej na dwóch arach zgodnie z zasadą proporcjonalnego podziału (przypis 3). Jeżeli obiekt przechodzi przez nieparzystą liczbę arów pozostały z podziału ar dolicza się do ostatniej pary (np. wartość obliczeniowa obiektu-rowu przechodzącego przez 7 arów powinna zostać zwielokrotniona przez podział obiektu na trzy obiekty zalegające kolejno na 2, 2 i 3 arach).

⁷Średnia głębokość jest obliczana biorąc pod uwagę wartości obiektów przypisywane im w modyfikatorze C, a więc obiekt bardzo mały jest liczony jako 0,2 a obiekt bardzo duży jako 9. Głębokość obiektów jest mierzona od poziomu, na którym zarejestrowano ich strop.

D3	powyżej 200 cm	1,6
-----------	----------------	-----

Modyfikator E. Warstwa akumulacyjna⁸

E0	brak warstwy akumulacyjnej	1.0
E1	warstwa akumulacyjna o przeciętnej miąższości do 20 cm	1.1
E2	warstwa akumulacyjna o przeciętnej miąższości do 50 cm	1.2
E3	warstwa akumulacyjna o przeciętnej miąższości do 80 cm	1.3
E4	warstwa akumulacyjna o przeciętnej miąższości powyżej 80 cm	1.4

Modyfikator F. Gleby

F0	piasek	1,0
F1	piasek gliniasty	1,1
F2	lessy, gleby pylaste, gliny i gleby bagienne	1,5
F3	<i>badania na zrębie leśnym⁹</i>	1,6

II. OPRACOWANIA¹⁰

II.1 ZAKRES PRAC REALIZOWANYCH PRZEZ WYKONAWCĘ¹¹

- 1) mapa lokalizacji stanowiska archeologicznego w skali 1: 5 000;
- 2) plan warstwicowy stanowiska archeologicznego (w skali 1: 1000 lub dokładniejszy) z naniesioną siatką arową nawiązaną do państwowej sieci osnowy geodezyjnej wraz z uproszczonym zobrazowaniem rozplanowania obiektów i warstw;
- 3) graficzne przedstawienie rozplanowania obiektów i warstw z obszaru badań archeologicznych z zaznaczoną siatką i oznaczeniem ich chronologii w skali 1:200 lub dokładniejsze;
- 4) charakterystyka geomorfologiczna;

⁸Pojęciem tym określono nawarstwienia popularnie określane wśród archeologów jako "warstwa kulturowa". W niniejszym opracowaniu jest to pojęcie techniczne, opisujące nawarstwienia glebowe nasycone materiałem archeologicznym. Zasięg warstwy będzie oznaczany na planach i liczony realistycznie zgodnie z zasięgiem bez przypisywania do konkretnych arów.

⁹Zastosowanie tego modyfikatora oznacza, że w kosztach badań mieści się również ręczne odhumusowanie stanowiska.

¹⁰ W systemie kalkulacji kosztów opracowań wyników badań nie ujęto kosztów ich druku.

- 5) charakterystyka kulturowo-chronologiczna materiałów ruchomych;
- 6) charakterystyka form, rozmiarów, funkcji i chronologii obiektów nieruchomych;
- 7) wyróżnienie i charakterystyka faz zasiedlenia stanowiska;
- 8) w uzasadnionych przypadkach ekspertyzy przyrodnicze, fizykochemiczne lub historyczne;
- 9) wykonanie ilustracji;
- 10) archiwizacja danych o stanowisku w komputerowej bazie danych;
- 11) konserwacja i zabezpieczenie zbiorów¹¹ (przekazanie zbiorów do muzeum wskazanego w zezwoleniu na badania w formie wymaganej przez dane muzeum - m.in. odpowiednie kartony, metryczki i karty katalogowe).

II.2. OSZACOWANIE PRACOCHOŁONNOŚCI NORMATYWNEJ OPRACOWAŃ WYNIKÓW BADAŃ:

Wartość opracowań naukowych wylicza się z przemnożenia pracochłonności bazowej przez modyfikatory opracowań, tj. modyfikator datowania obiektów, modyfikator ilości materiałów ruchomych i modyfikator ilości ekspertyz.

a. Pracochłonność bazowa¹²

pracochłonność bazową (PB) oblicza się wg następującego wzoru:

$$PB = sgt \times 0,35$$

przy czym $sgt = SGT:F$

gdzie:

SGT- suma godzin terenowych rozliczonych na danym stanowisku,

F - wartość modyfikatora: gleby

0,35 - współczynnik pracochłonności bazowej.

b. Modyfikator datowania obiektów

x - oznaczono chronologię na podstawie materiału ruchomego 0,0- 4,9% obiektów -	0.8
0 - oznaczono chronologię na podstawie materiału ruchomego 5,0-14,9% obiektów -	1.0
1 - oznaczono chronologię na podstawie materiału ruchomego 15,0-24,9% obiektów -	1.1
2 - oznaczono chronologię na podstawie materiału ruchomego 25,0-44,9% obiektów -	1.2
3 - oznaczono chronologię na podstawie materiału ruchomego 45,0-79,9% obiektów -	1.4
4. oznaczono chronologię na podstawie materiału ruchomego >80% obiektów -	1.5

c. Modyfikator ilości materiałów ruchomych

x - 0,0 - 10 fragmentów ceramiki (krzemieni)/ar -	0,8
0 - 10 - 50 fragmentów ceramiki (krzemieni)/ar -	1,0
1 - 51- 150 fragmentów ceramiki (krzemieni)/ar -	1,1
2 - 151- 300 fragmentów ceramiki (krzemieni)/ar -	1,2
3 - 301- 450 fragmentów ceramiki (krzemieni)/ar -	1,3
4 - 451- 800 fragmentów ceramiki (krzemieni)/ar -	1,4
4 - > 800 fragmentów ceramiki (krzemieni)/ar -	1,5

¹¹Na wykonanie prac związanych z konserwacją i zabezpieczeniem zbiorów powinno być zarezerwowane do 10% środków przeznaczonych na opracowanie stanowiska.

¹² W przypadku odbiorów częściowych opracowań wyników badań bierze się pod uwagę jedynie pracochłonność bazową.

Dla cmentarzyska niezależnie od ilości materiałów ruchomych - 1,2

d. Modyfikator ilości ekspertyz¹³

obliczany dla danego stanowiska według wzoru:

modyfikator datowania obiektów + modyfikator ilości materiałów ruchomych : 2, z tym że wartość tego modyfikatora nie może być niższa od 1 i nie wyższa niż 1,4.

Uwaga: ażeby nie dopuścić do przekroczenia sumy środków określonych w umowie jako przeznaczonych na opracowania przyjmuje się, że finansowanie opracowań poszczególnych stanowisk będzie realizowane dwuetapowo: najpierw do poziomu wartości przewidzianej we wstępnym oszacowaniu (0,5 wartości prac terenowych na tym stanowisku pomniejszonych o modyfikator glebowy), potem - jeśli pracochłonność okaże się wyższa - w granicach możliwości wyznaczonych kwotą umowy, po zbilansowaniu wszystkich opracowań przewidzianych w danej umowie.

¹³ Możliwość zastosowania tego modyfikatora daje wykonanie ekspertyz przyrodniczych, fizyko-chemicznych lub historycznych.

Inwestorskie odbiory archeologicznych badań
wykopaliskowych – standaryzacja procedur
i dokumentacji odbioru badań wykopaliskowych

**INWESTORSKIE ODBIORY ARCHEOLOGICZNYCH
BADAŃ WYKOPALISKOWYCH**

—

Standaryzacja procedur i dokumentacji odbioru badań
wykopaliskowych

I. PRACE TERENOWE

I.1. ODBIÓR PIERWSZY – czynności wymagane od wykonawcy:

- 1) **okazanie zezwolenia na badania;**
- 2) **wskazanie muzeum**, w którym docelowo złożone zostaną zabytki i dokumentacja z badanego stanowiska – konieczne jest pisemne oświadczenie dyrektora muzeum, że zabytki te przejmie i na jakich warunkach oraz oświadczenie wykonawcy, że warunki te spełni;
- 3) **przekazanie pisemnego oświadczenia** kierownika badań na stanowisku (osoba posiadająca zezwolenie na badanie danego stanowiska), że zapoznał się z wymaganiami dotyczącymi procedur odbiorowych, metodycznych i dokumentacyjnych, a zwłaszcza obowiązkiem wnioskowania o wizytację konserwatorskie na stanowisku i koniecznością przedstawienia przy odbiorze końcowym zaświadczenia podpisanego przez upoważnionego przedstawiciela WKZ o zakończeniu prac wykopaliskowych na stanowisku zgodnie z wydanym zezwoleniem i w zakresie odpowiednim do zaistniałych zagrożeń;
- 4) **okazanie planu warstwicowego stanowiska** z zaznaczoną siatką i zasięgiem stanowiska;
- 5) **prezentacja stanowiska w aspekcie:**
 - a. sposobu usunięcia warstwy ornej¹ oraz jej składowania²,
 - b. metod wykopaliskowych i dokumentacyjnych,
 - c. wglądu do dokumentacji wykopaliskowej,
- 6) **okazanie dokumentacji odbiorowej** (patrz pkt. I.4).

I.2. ODBIORY KOLEJNE

Następują na podstawie przedłożonej przez wykonawcę dokumentacji odbiorowej (patrz pkt. I.4) stanowiącej potwierdzenie stopnia zaawansowania prac oraz charakterystyki przestrzenno-kulturowej poszczególnych części badanego stanowiska archeologicznego.

I.3. ODBIÓR KOŃCOWY:

Podstawą do końcowego rozliczania finansowego prac terenowych jest pełny odbiór końcowy. Dopuszcza się dwuetapowy odbiór końcowy prac terenowych:

1. Odbiór samych prac terenowych wg opisanego wyżej standardu (plus oświadczenie WKZ o zakończeniu prac wykopaliskowych na stanowisku).
2. Odbiór pozostałej dokumentacji wg poniższego zestawienia:

¹ Przedmiotem odbioru będzie więc nie tylko zgodność dokumentacji graficznej obrazującej lokalizację, wielkość, głębokość i rodzaj podłoża na powierzchni, z której usunięto warstwę orną, ale i prawidłowość podjętej decyzji co do zastosowanej metody (w tym ewentualnie rodzaju użytego sprzętu mechanicznego) oraz głębokości. Komisja może odmówić odbioru prac na stanowisku i odnieść się do decyzji WKZ w sprawie możliwości kontynuacji wykopalisk, jeśli stwierdzi, że warstwę orną usunięto naruszając istniejący jeszcze in situ układ nawarstwień, obiektów lub zabytków. Szczególną uwagę należy zwrócić na stanowiska piaskowe (zwłaszcza wydmy), na których często jedynym sposobem odtworzenia pierwotnego układu osadniczego jest ręczna eksploracja warstwy ornej z jednoczesnym wykonaniem planigrafii materiału ruchomego.

² Przy usuwaniu warstwy ornej należy zapewnić oddzielne miejsce na złożenie humusu, który nie może być wymieszany z niżej występującymi warstwami gleby. Również podczas niwelacji hałd po zakończeniu eksploracji należy warstwę humusu rozplantować jako ostatnią.

- 1) kopia oświadczenia podpisanego przez właściwego dla danego terenu WKZ o zakończeniu prac wykopaliskowych na stanowisku zgodnie z wydanym zezwoleniem i w zakresie odpowiednim do zaistniałych zagrożeń;
- 2) okazanie dokumentacji wykopaliskowej (rysunkowej, opisowej i fotograficznej) celem stwierdzenia jej kompletności i zgodnie z uzgodnionym standardem;
- 3) kopia inwentarzy zabytków, próbek, planów i fotografii (ksero lub elektroniczna);
- 4) sprawozdanie z badań zawierające dane z poniższej listy:

a) nazwiska autorów sprawozdania

b) tekst:

- informacje ogólne o stanowisku (dane „metrykalne” stanowiska [w tym obszar AZP i związana z tym numeracja oraz współrzędne], kiedy odkryte, dane o stanowisku przed podjęciem wykopalisk, skład zespołu badawczego, termin badań, zastosowane metody, położenie stanowiska, zbadana powierzchnia, stratygrafia pionowa i stan zachowania, ilość i rodzaj obiektów, ich chronologia, ogólna ilość materiałów ruchomych w podziale na podstawowe kategorie),

- charakterystyka kolejnych faz zasiedlenia (ilość i rodzaj obiektów, charakterystyka najważniejszych wraz z odniesieniem do ich fotografii),

- wnioski konserwatorskie,

c) tabele:

- ogólna charakterystyka funkcji zbadanych obiektów w rozbiciu na fazy zasiedlenia,

- charakterystyka form i rozmiarów obiektów nieruchomych,

- wykaz zawartości obiektów,

d) ryciny:

- mapa lokalizacji stanowiska w skali 1:5 000 z zaznaczonym zasięgiem stanowiska i lokalizacją wykopów,

- plan warstwiczny stanowiska z zaznaczoną siatką wykopów zgodnie z zastosowanym podziałem (np. hektary, odcinki) i numeracją,

- rozplanowanie obiektów w skali 1:200 (zarys wszystkich obiektów przedstawiony realistycznie), wykonany w częściach odpowiednio do zastosowanego podziału na hektary, odcinki, itp.

- fotografie wybranych obiektów (ilustrujące nie mniej niż 5% zarejestrowanych obiektów),

- rysunki i fotografie reprezentatywnych zabytków,

I.4. STANDARDOWA DOKUMENTACJA ODBIORU PRAC

1) dokumentacja graficzna:

- a) plan w skali 1:1000 pokazujący zasięg stanowiska, ewentualny podział stanowiska na sektory (lub hektary itp.), granice powierzchni już odebranych (każda oznaczona rozdzielnie z podaniem daty odbioru) oraz aktualnie oddawaną powierzchnię wykopaliskową,

b) plan w skali 1:200 obrazujący aktualnie oddawaną powierzchnię wykopaliskową, z oznaczonymi i ponumerowanymi (zgodnie z dokumentacją połową) obiektami w następującej konwencji:

- **obiekty bardzo małe** (obiekty o średnicy do 0,7 m) – **kółko o średni. 3 mm** jednolity kolor – wg legendy oznaczeń kulturowych – uwaga: legenda oznaczeń kulturowych będzie tworzona według upodobań autorów danej dokumentacji, ale musi być jednolita dla wszystkich odbiorów na danym stanowisku,

- **obiekty małe** (obiekty o średnicy 0,71 – 2,5 m = powierzchnia w przekroju poziomym poniżej 5 m kw) – **kółko o średnicy 6 mm** (jednolity kolor – wg legendy oznaczeń kulturowych),

- **obiekty duże** (obiekty o średnicy 2,51 – 5,0 m = powierzchnia w przekroju poziomym do 19,6 m kw) – **realistycznie** (kreskowanie ukośne, kolor – wg legendy oznaczeń kulturowych),

- **obiekty bardzo duże** (obiekty o średnicy powyżej 5,1 m = powierzchnia w przekroju poziomym powyżej 20 m kw) – **realistycznie** (kreskowanie poziome, kolor wg legendy oznaczeń kulturowych),

- **warstwa kulturowa** – **realistycznie** (oznaczenie zasięgu np. znakiem „Ψ” którego podstawa jest skierowana do wnętrza),

- **oznaczenia modyfikatorów** kolorami dla poszczególnych arów,

- **opis do planu** zawierający dane metrykalne stanowiska, datę odbioru oraz charakterystykę ilościową oddawanej powierzchni uwzględniająca efekty poprzednich odbiorów (dane bieżące oraz sumaryczne dla całości prac) zgodnie z załączonym protokołem odbioru,

c) **dokumentacja fotograficzna** (dostępna do wglądu w czasie odbioru³),

- każdy ar, który jest przedmiotem odbioru, powinien być zilustrowany dwiema fotografiami (każda dla odrębnej połowy ara, ze sfotografowaną! tabliczką znamionową pozwalającą na jednoznaczną lokalizację na planie) przedstawiającymi widok stropów wszystkich obiektów przedstawianych na dokumentacji graficznej (jeśli obiekty były wyróżniane na kilku poziomach to odpowiednio powinna się zwiększyć liczba fotografii),

- obiekty duże i bardzo duże oraz warstwa kulturowa powinny być zilustrowane także fotografiami ich przekrojów pionowych,

2) dokumentacja opisowa:

protokół odbioru zawierający opis rozliczanej powierzchni (zgodny z załącznikiem graficznym) – zostanie podpisany przez Komisję Odbioru na zakończenie wizytacji stanowiska.

II. OPRACOWANIA

II. 1. ZAKRES PRAC REALIZOWANYCH PRZEZ WYKONAWCĘ:

1) mapa lokalizacji stanowiska archeologicznego w skali 1: 5 000;

³ Dokumentacja fotograficzna może być okazana także w wersji cyfrowej zapisanej na CD. CD powinien mieć opis (etykieta + zapisany plik tekstowy) zawierający informację o oznaczeniach administracyjnych stanowiska, dacie odbioru i spisie fotografii: nazwa pliku – treść.

- 2) plan warstwiczny stanowiska archeologicznego (w skali 1: 1000 lub dokładniejszy) z naniesioną siatką arową nawiązaną do państwowej sieci osnowy geodezyjnej wraz z uproszczonym zobrazowaniem rozplanowania obiektów i warstw;
- 3) graficzne przedstawienie rozplanowania obiektów i warstw z obszaru badań archeologicznych z zaznaczoną siatką i oznaczeniem ich chronologii w skali 1:200 lub dokładniejsze;
- 4) charakterystyka geomorfologiczna;
- 5) charakterystyka kulturowo-chronologiczna materiałów ruchomych;
- 6) charakterystyka form, rozmiarów, funkcji i chronologii obiektów nieruchomych;
- 7) wyróżnienie i charakterystyka faz zasiedlenia stanowiska;
- 8) w uzasadnionych przypadkach ekspertyzy przyrodnicze, fizykochemiczne lub historyczne,
- 9) wykonanie ilustracji;
- 10) archiwizacja danych w komputerowej bazie danych;
- 11) konserwacja i zabezpieczenie zbiorów (przekazanie zbiorów do muzeum wskazanego w zezwoleniu na badania w formie wymaganej przez dane muzeum – m.in. odpowiednie kartony, metryczki i karty katalogowe).

Przyjmuje się następujący tryb postępowania:

II.2. ODBIÓR PIERWSZY: - zaawansowanie prac do 50 %

Do rozliczenia prac Wykonawcy powinni wykonać:

- 1) oznaczenie kulturowo-chronologiczne materiałów ruchomych;
- 2) określenie form, rozmiarów, funkcji i chronologii obiektów nieruchomych;
- 3) wyróżnienie faz zasiedlenia stanowiska;
- 4) wprowadzenie danych o stanowisku do komputerowej bazy danych.

Do rozliczenia prac wykonawcy winni przekazać:

- 1) protokół odbioru wymieniający wykonane prace; ponadto załącznikami do sprawozdania będą tabele 1-3: prace wymienione w p. 1-3 zostaną udokumentowane i rozliczone tabelami zgodnymi ze wzorem obowiązującym w sprawozdaniu z badań terenowych;
- 2) płyta CD z danymi wymienionymi w p. 4.

II.2.1. ODBIÓR DRUGI – zaawansowanie prac do 80%

Podstawą odbioru jest wykonanie pełnego opracowania wyników na stanowisku obejmującego prace wymienione wyżej w p. II.1. 1-11.

Do rozliczenia prac wykonawcy winni przekazać:

protokół odbioru wymieniający wykonane prace; ponadto załącznikami do sprawozdania będą:

maszynopis opracowania wraz z rycinami, fotografiami i tabelami, całość wykonana w konwencji publikacji książkowej

KOBIDZ zgodnie z warunkami porozumienia z GDDKiA w ciągu dwóch miesięcy od podpisania protokołu odbioru oświadczy – wspierając się dwiema recenzjami - czy opracowanie przyjmuje, czy też oczekuje poprawek, których listę przekaże wykonawcy.

II.3. ODBIÓR KOŃCOWY – 100% zaawansowania prac

Do rozliczenia prac Wykonawcy winni przekazać:

- 1) **Oświadczenie muzeum** (odpowiedniego do wydanego zezwolenia na badania) o przejęciu materiałów i dokumentacji z danego stanowiska, stwierdzające, że zbiory zostały zakonserwowane, mają obowiązującą dokumentację muzealną i będą przechowywane zgodnie z obowiązującymi przepisami muzealnymi lub oświadczenie tego muzeum, że materiały i dokumentację przejmuje biorąc pełną odpowiedzialność za ich zakonserwowanie, wykonanie obowiązującej dokumentacji muzealnej i przechowywanie zgodnie z obowiązującymi przepisami muzealnymi.
- 2) **Potwierdzenie odbioru** w/w prac przez właściwego WKZ.